

ศึกษาวิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุธรรมในพระไตรปิฎก

An Analytical Study of Alternative Gender and Enlightenment in Tipitaka

¹สุจินต์ เกตุไทย, ²พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ และ ³พระมหา Yongyut Dhiradhammo

¹Sujin Katethai, ²Phramaha Yutthana Narajettho and

³Phramaha Yongyut Dhiradhammo

^{1,2,3}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Sujinkt2512@gmail.com

Received: May 24, 2024; **Revised:** August 28, 2024; **Accepted:** August 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเพศทางเลือกในวิทยาการสมัยใหม่และพระไตรปิฎก 2) เพื่อศึกษาการบรรลุธรรมในพระไตรปิฎก 3) เพื่อวิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุธรรมในพระไตรปิฎก งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในวิทยาการสมัยใหม่ เพศทางเลือกคือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายในพฤติกรรมทางเพศและเพศสรีระ ในโลกยุคปัจจุบันนี้มีมากถึง 20 เพศ มีหญิงรักหญิง ชายรักชาย เป็นต้น ส่วนเพศทางเลือกในพระไตรปิฎก หมายถึง “บัณฑิต” แบ่งได้ 5 ประเภท คือ 1) อาสิตตบัณฑิต หมายถึง ชายที่เอาปากคาบอวัยวะเพศชายอื่นเมื่อถูกน้ำสุจริตเอาแล้วความร่ำร้อนจึงสงบไป 2) อสุยบัณฑิต หมายถึง คนที่มีความรู้สึกพอใจมีความสุขเมื่อได้เห็นอรรถาจารของผู้อื่นหรือการได้แอบดูคนอื่นสมสู่กัน 3) โอปักกมิกบัณฑิต หมายถึง ชายที่ถูกตัดอวัยวะเพศหรือถูกตอนด้วยความพยายามเรียกว่าขันที 4) ปักขบัณฑิต หมายถึง คนที่ขังแรมเป็นบัณฑิตด้วยอานุภาพแห่งอกุศลกรรมวิบาก แต่ขังขึ้นความร่ำร้อนของเขาก็สงบไป 5) นปฺงสกบัณฑิต หมายถึง คนที่เกิดมาไม่มีเพศ ไม่มีภาวะรูปร่างใดๆ คือไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิงมาแต่กำเนิด 2) การบรรลุธรรมในพระไตรปิฎก พบว่า การบรรลุธรรม หมายถึง การเข้าถึงมรรคผลนิพพาน การเข้าใจธรรมในระดับต้น ๆ คือ ระดับโลกียะ จนถึงเข้าใจถึงธรรมในระดับมรรคผล คือระดับโลกุตระ 3) เพศทางเลือกหมายถึงบัณฑิตเรียกว่าอภัพบุคคล แม้ว่าจะพยายามฝึกพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาที่สุดแล้วก็ไม่สามารถที่จะบรรลุธรรมได้ในทันที เพราะว่าเป็นผู้ถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์เพราะผลแห่งอกุศลกรรมปฏิสนธิที่ปราศจากอโมหะเหตุ คือผู้มีวิบากเป็นเครื่องกั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสามารถสั่งสมบุญเพื่อบรรลุธรรมในชาติภพต่อไป ในพระพุทธานุศาสน์เรียกผู้บรรลุธรรมว่าอริยบุคคล ส่วนของเพศทางเลือกแม้จะ

บรรลุลหรรณในชาตินี้ยังไม่ได้ ก็สามารถฝึกพัฒนาและมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยกระดับขึ้นมาได้ เพราะการฝึกปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาเพื่อการบรรลุลหรรณได้นั้นต้องมีความมั่นคงในพระรัตนตรัย ในศีล สมาธิและปัญญา

คำสำคัญ: เพศทางเลือก; การบรรลุลหรรณ; พระไตรปิฎก

Abstract

This research article has three objectives: (1) to study the concept of alternative genders in modern science, (2) to examine the concept of enlightenment in the Tipiṭaka, and (3) to analyze the relationship between alternative genders and enlightenment in the Tipiṭaka. This research is qualitative in nature.

The study of alternative genders in modern science reveals that queer individuals represent a diverse group in terms of sexual behavior and physiology. Modern classifications identify as many as 20 genders, including identities such as lesbian, homosexual. In the context of the Tipiṭaka, the term "Bandha" can be categorized into five types: (1) Asita Bandhaka, (2) Usuiya Bandhaka, (3) Opakkamika Bandhaka, (4) Pakkha Bandhaka, and (5) Napungsaka Bandhaka. Regarding enlightenment in the Tipiṭaka, it is described as the attainment of the Four Paths, Four Fruitions, and the Unconditioned State. Within this framework, an alternative gender referred to as the eunuch, or Abhabba (unable person), is notable. Despite earnest efforts in self-development according to the Threefold Training, the eunuch is ultimately unable to attain enlightenment due to unwholesome karmic re-linking and the absence of non-delusion. Nonetheless, such individuals can accumulate merit for the potential attainment of enlightenment in future lives. The analysis of alternative genders and enlightenment in the Tipiṭaka reveals that an enlightened individual in Buddhism is referred to as a Noble Person (Ariyapuggala). Although an alternative gender may not attain enlightenment in this life, they can still be trained and accumulate merit through the practice of the Threefold Training. This training requires steadfast adherence to the Triple Gem, morality, concentration, and wisdom.

Keywords: Alternative gender; Enlightenment; Tipiṭaka.

บทนำ

เพศสรีระของคนที่มีมาแต่กำเนิด ระบุว่าเป็นเพศหญิง หรือเพศชาย ตามลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏ เมื่อสังคครอบตัวหรือได้เห็นได้ฟังตามสื่อบุคคลนั้นเป็นกระเทย เป็นตุ๊ด เป็นทอม เป็นเลสเบี้ยน มีสรีระทางเพศเป็นทั้งหญิง และชาย ในคนเดียวกัน หรือมีคนในครอบครัวยุคเป็นชายข้ามเพศ มีหลานชอบผู้ชายด้วยกัน การพูดว่าหรือกล่าวว่าบุคคลนั้นมีความผิดปกติทางสรีระ ทางกายภาพ ซึ่งการกำหนดเพศสรีระหรือเพศวิถีในโลกปัจจุบันนี้ มิได้มีเพียงเพศหญิง หรือ เพศชาย ที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้เท่านั้น ด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ วิทยาการสมัยใหม่ กอปรกับจิตใจของบุคคลนั้นมีการเปลี่ยนไปจากเพศสรีระเดิม เกิดการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระที่มีมาแต่กำเนิด ให้เป็นเพศสรีระตรงกันข้าม เป็นการเปลี่ยนทางกายภาพภายนอกที่เห็นได้ชัด แต่ในอีกส่วนหนึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ โดยมีเพศสรีระเดิมที่มีมาแต่กำเนิด แต่จิตใจใฝ่ในกามารมณ์ มีอารมณ์ ความรักใคร่ ความชอบพอ เกิดการกำหนดในเพศสรีระเดียวกัน ต่างกับเพศส่วนใหญ่ที่มีความชอบพอในเพศสรีระตรงข้าม

ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา คำว่าบัณเฑาะก์ เป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกห้ามไม่ให้อุปสมบทว่า หมายถึง ชายมีราคะกล้าชอบประพฤตินอกกริตในการเสพกาม และยั่ววนชายอื่นให้ประพฤติดังอย่าง,ชายที่

ถูกตอนหรือที่เรียกว่าขันที, คนที่เป็นกะเทยโดยกำเนิดและอุกโตนพญานก หมายถึงคน 2 เพศ ในสมัยพุทธกาล มีเหตุการณ์ออกบวชของบุคคลทั้งที่มีเพศสรีระเป็นชาย การประพฤติปฏิบัติธรรมออกบวชของบุคคลที่มีเพศสรีระเป็นหญิง และปรากฏในพระวินัยปิฎกพบว่ามีบุคคลที่เป็นบัณฑิตเป็นลักษณะของชายรักชาย เมื่อได้บวชแล้วชักชวนให้พระภิกษุและสามเณรประทุษร้ายตน ต่อมาพระพุทธเจ้ามีพระบัญญัติห้ามมิให้สงฆ์บวชให้ถึงแม้ว่าบวชแล้วทราบในภายหลังก็ต้องให้สึก ทรงกล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบันคือบัณฑิต บัณฑิตไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง: 4/125/141-142)

สาเหตุที่บัณฑิตเขาก็กไม่ได้รับอนุญาตให้อุปสมบท เป็นเรื่องพฤติกรรมทางเพศและปัญหาด้านบุคลิกของสงฆ์ที่เป็นบัณฑิต รวมทั้งศักยภาพและอุปนิสัยที่จะบรรลุธรรมด้วย ต่อมาอรรถกถาจารย์ได้อธิบายว่ามีบัณฑิตบางประเภทที่สามารถบวชได้ พระพุทธศาสนาให้โอกาสมนุษย์ทุกเพศได้เข้ามาศึกษาหลักธรรมคำสอนและเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถบรรลุธรรมได้หากมีความพากเพียรพยายามมากพอ “ธรรมชาติส่วนพิเศษของมนุษย์คือเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก สามารถที่จะศึกษาเรียนรู้และพัฒนาได้ เรียกว่าเป็นสัตว์พิเศษคือแปลกกว่าสัตว์ชนิดอื่นตรงที่สามารถฝึกได้และฝึกได้แทบไม่มีที่สิ้นสุด แม้แต่พระพุทธองค์ก็ทรงฝึกมาแล้ว” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544) การบวชเป็นการเข้าสู่กระบวนการฝึกตนอย่างเข้มข้น ผู้บวชจะต้องสละทรัพย์สินสมบัติ ละวงศ์ญาติ ละการนุ่งห่มอย่างฆราวาส ละการกินอยู่อย่างฆราวาส ละการใช้สอยอย่างฆราวาส ละกิริยาอาการทางกายวาจาอย่างฆราวาส และละความรู้สึกนึกคิดอย่างฆราวาส (พุทธทาสภิกขุ, 2534) โดยหลักแล้วมนุษย์ทุกคนทุกชนชั้นวรรณะและทุกเพศล้วนประสบกับปัญหาเดียวกัน คือความทุกข์ และปรารถนาที่จะนำพาตนให้หลุดพ้นไปจากความทุกข์

มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพศนักรบชกกับการบรรลุนิยาม ขวาวาสกกับการบรรลุนิยาม บัณฑิตะกักกับการบรรลุนิยาม ทำให้ผู้วิจัยประสงค์จะทำการค้นคว้าเพิ่มเติมว่า ความหลากหลายทางเพศหรือเพศทางเลือก ที่มีลักษณะที่แตกต่างจากเพศสรีระที่มีมาแต่กำเนิดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ มีปรากฏในพระไตรปิฎกหรือไม่ และบุคคลเหล่านี้อยู่ในสมัยพุทธกาลมีพระพุทธเจ้าเป็นพระศาสดา และทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทั่วแคว้น บุคคลเหล่านี้ มีข้อจำกัด หรือพระวินัยบัญญัติเป็นเช่นไร ประเด็นต่อมา จะศึกษาหลักเกณฑ์การบรรลุนิยามโดยเชื่อมโยงไปที่ความเป็นเพศทางเลือก เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรมหรือไม่ และอีกประเด็นคือศักยภาพหรืออุปนิสัยที่จะได้บรรลุนิยาม ว่าสามารถเข้าใจธรรมหรือเข้าถึงมรรคผลขั้นใดขั้นหนึ่งในปัจจุบันชาติหรือไม่ จากการศึกษาเอกสารงานบทความ วิทยานิพนธ์และดุชนิพนธ์อื่นๆ จะเป็นงานวิจัยเฉพาะเรื่องการระบุเพศสรีระเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเจาะจงว่า บุคคลที่มีเพศสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีเพศสรีระเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จนเป็นที่มาของคำว่าเพศทางเลือกในงานวิจัยนี้ สามารถบรรลุนิยามได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเพศทางเลือกในวิทยาการสมัยใหม่และพระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาการบรรลุลัทธิธรรมในพระไตรปิฎก
3. เพื่อวิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุลัทธิธรรมในพระไตรปิฎก.

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ วิธีที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นกระบวนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และค้นคว้าชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่ปรากฏในอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งเอกสารงานวิจัย ตำรา หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหลัก

ขั้นตอนที่ 2 ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลในอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสารงานวิจัย ตำรา รวมทั้งหนังสือ และเอกสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมเรื่องแนวคิดเรื่องเพศทางเลือกกับการบรรลุลัทธิธรรม จากเอกสารงานวิจัย หนังสือ สื่อออนไลน์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลเนื้อหาที่เรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์ด้วยวิธีศึกษาเชิงคุณภาพ ด้านเอกสารลงในรายงานวิทยานิพนธ์ 5 บท ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ประมวลวิเคราะห์ ศึกษาวิเคราะห์ความหมาย ลักษณะและประเภทของเพศทางเลือกหรือบัณฑิตะก์ จนถึงหลักธรรมตามที่ปรากฏในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้ทราบเนื้อหาสาระสำคัญของหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอผลสมผสานทำการจัดหมวดหมู่ แบ่งประเภท เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการ ทำเป็นโมเดล นวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ กล่าวคือ อธิบาย ตีความ และตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านรูปแบบเอกสาร หรือไฟล์สื่อออนไลน์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเรื่องเพศทางเลือกในวิทยาการสมัยใหม่และพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่าเพศทางเลือกเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม ด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระที่มีมาแต่กำเนิด อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจในเรื่องการยอมรับ ทำให้เกิดความสับสนที่ต่างไปจากธรรมชาติกำหนด โครงสร้างสรีระของร่างกายทางกายภาพของมนุษย์ทั่วไปจำแนกเป็น 2 เพศ คือเพศชายและเพศหญิง เพศของมนุษย์แยกทางชีววิทยานั้น สามารถแบ่งได้โดยโครโมโซมเพศชาย คือ XY และ โครโมโซมเพศหญิง คือ XX ทั้งยังมีการกำหนดฮอร์โมนเพศ อย่างฮอร์โมนเทสโทสเตอโรน (Testosterone) คือ ฮอร์โมนเพศชาย ซึ่งจะมีหน้าที่ทำให้ลูกกระเดือกมีขนาดใหญ่ขึ้น, มีขนที่ใบหน้า, มีกล้ามเนื้อ และฮอร์โมนเอสโตรเจน (Estrogen) คือ ฮอร์โมนเพศหญิง ที่ทำให้ผู้หญิงมีหน้าอก สะโพกที่พวย มีเสียงที่แหลม มีช่วงไหล่ที่แคบ “เมื่อมีโครโมโซม Y อยู่ คุณเป็นผู้ชาย และหากไม่มีโครโมโซม Y คุณก็คือผู้หญิง แต่ทางการแพทย์ทราบมานานแล้วว่าคนบางคนคร่อมพรอมแดนเพศ โครโมโซมเพศของพวกเขาบอกสิ่งหนึ่ง แต่อวัยวะสืบพันธุ์ (รังไข่หรืออัณฑะ) หรือกายวิภาคศาสตร์ทางเพศบอกอีกอย่างหนึ่ง ที่รู้จักกันในภาวะที่มีเพศคลุมเครือหรือความแตกต่างหรือความผิดปกติของพัฒนาการทางเพศ (DSDs) ซึ่งงานวิจัยในปัจจุบัน ทุกๆ ทารก 100 คนจะมีมากกว่า 1 คนที่เป็น DSDs หรือ อินเทอร์เซ็กซ์ (Intersex)

เพศเป็นตัวแปรในการกำหนดความคาดหวัง กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติตนที่ต่างกันสำหรับชายและหญิง ทางจิตวิทยามีการศึกษาบทบาททางเพศในปลาย ค.ศ. 19 สรุปได้ว่า บทบาททางเพศที่สังคมคาดหวังให้บุคคลเพศชายหรือเพศหญิงแสดงออกว่าเป็นชายหรือหญิง ได้ถูกกำหนดด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือปัจจัยด้านชีวภาพ (Biological Factors) และปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) (Boonsat: 2022) ปัจจุบันนี้เพศทางเลือกมีถึง 20 เพศ นับเพศส่วนใหญ่คือเพศชายและหญิง แล้วก็มี ทอม ดี ทอมเกย์ เลสเบี้ยน ผู้หญิงข้ามเพศ และผู้ชายข้ามเพศ เป็นต้น (สำนักข่าวอิศรา: 2560) ในพระไตรปิฎกได้จำแนกลักษณะของบัณฑิตหรือเพศทางเลือกไว้ 5 ประเภท (อรรถกถา มหาวรรค ภาค 1 มหาขันธกะ ปันทกะวัตถุ) ได้แก่

- 1) อาสิตตบัณฑิต หมายถึง ชายที่เอาปากคาบอวัยวะเพศชายอื่นเมื่อถูกน้ำอสุจิดูดเอาแล้วความร่ำร้อนจึงสงบไป
- 2) อสุยบัณฑิต หมายถึง คนที่มีความรู้สึกพอใจมีความสุขเมื่อได้เห็นอวัยวะของผู้อื่นหรือการได้แอบดูคนอื่นสมสู่กัน
- 3) โอปปากมิกบัณฑิต หมายถึง ชายที่ถูกตัดอวัยวะเพศหรือถูกตอนด้วยความพยายามเรียกว่าขันที
- 4) ปักขบัณฑิต หมายถึง คนที่ขำแรมเป็นบัณฑิตด้วยอานุภาพแห่งอกุศลกรรมวิบาก แต่ข้างขึ้นความร่ำร้อนของเขาก็สงบไป
- 5) นปฺงสกบัณฑิต หมายถึง คนที่เกิดมาไม่มีเพศ ไม่มีภาวะรูปร่างใดๆ คือไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิงมาแต่กำเนิด

แนวทางจิตวิทยาได้ศึกษาบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง ให้บุคคลเพศชายหรือเพศหญิงแสดงออกว่าเป็นชายหรือหญิง ได้ถูกกำหนดด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือปัจจัยด้านชีวภาพ (Biological Factors) และปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) องค์การอนามัยโลก(WHO)ได้กำหนดวาระการพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืนของประชากรโลก โดยกำหนดว่าภายในปี 2030 ผู้คนทั่วโลกกำลังดำเนินการไปสู่เป้าหมายโลกที่สะท้อนความยุติธรรมสากลทางด้านสุขภาพ ที่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของมวลมนุษยชาติในโลก ได้ยกเลิกกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทของโรคระหว่างประเทศหรือ ICD 11 ฉบับล่าสุด โดยย้ายหัวข้อ “การมีเพศสภาพไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด” ออกจากหมวดความผิดปกติของจิตและพฤติกรรม และย้ายไปอยู่หมวด “กรณีที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศ” เพราะการมีเพศสภาพไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดนั้นไม่ถือว่าเป็นอาการป่วยทางจิต แต่ก็มีกลุ่มที่ไม่เข้าใจ มองในแง่ลบ ทั้งไม่แสดงออกและแสดงออกอย่างชัดเจน ใช้กำลังต่อต้านอย่างรุนแรง ไม่ให้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่น (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2019)

ในพระไตรปิฎกที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงเรียกเพศหลากหลายเหมือนในปัจจุบัน แต่ใช้คำว่าขันธะกะ เทียบเคียงกับเพศทางเลือกในวิทยาการสมัยใหม่ และทรงให้พระภิกษุศึกษาเกี่ยวกับพระวินัย พระสูตรต้นตอปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก แต่เป้าหมายการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน ตรงที่พระพุทธศาสนาต้องการสอนให้เกิดความป้อนาย คลายกำหนด ไม่ยึดมั่นถือมั่นในรูปรายของตน

2. การบรรลุนิพพานในพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่า มนุษย์มีธรรมชาติส่วนพิเศษคือเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และต้องได้รับการฝึกหัดขัดเกลาดนเองเพื่อให้พ้นไปจากอำนาจของกิเลส เพื่อความหลุดพ้นเป็นอิสระและกระทำการต่างๆ ด้วยสติและปัญญา เป็นสัตว์ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตน ความดีเลิศประเสริฐของมนุษย์นั้นอยู่ที่การเรียนรู้ฝึกพัฒนาให้มีคุณธรรมยิ่งขึ้นไป การเป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการฝึกนี้ ดังพระพุทธองค์ได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้เลิศในการฝึกมนุษย์ในพุทธคณบทหนึ่งว่า "เป็นสารถิฝึกผู้ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม" เพศทางเลือกก็มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับเพศส่วนใหญ่คือเพศชายเพศหญิง หากแม้ว่ามีศรัทธามีความมุ่งมั่นและมีความเพียรพยายามที่จะพัฒนาและฝึกฝนตนเองตามหลักไตรสิกขาเหล่านั้นก็มีโอกาสบรรลุถึงจุดหมายในทางพระพุทธศาสนาได้

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ เกิดมาได้ด้วยผลแห่งกรรม และสิ่งหนึ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์ทุกคน คือ กิเลส ซึ่งเป็นปัจจัยปรุงแต่งให้มนุษย์กระทำความชั่วบ้างดีบ้าง เมื่อมนุษย์กระทำการต่างๆด้วยกิเลสก็เท่ากับมนุษย์อยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส ไม่ได้มีอิสระ ในตัวเองอย่างแท้จริง โดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นหลักใหญ่ เป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาเพื่อนำชีวิตมนุษย์ให้ดำเนินไปสู่ภาวะที่ดีงาม มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัตถุที่ถูกต้อง มีสุขภาพจิตที่ดี พึงตนได้ จนกระทั่งบรรลุถึงโพธิ์ คือภาวะแห่งผู้รู้ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจควบคุม ของอวิชชา ตัณหา อุปาทาน เรียกว่าพ้นจากทุกข์ บรรลุถึงภาวะที่เป็นอิสระ คือ นิโรธ ลักษณะสำคัญของกระบวนการฝึกหัดของพระพุทธศาสนา จะเริ่มต้นจากระดับพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นระดับที่ต้องสัมพันธ์กับโลกไปสู่ขั้นที่ละเอียด

ประณิต คือกระบวนการฝึกจิตใจและปัญญาตามลำดับ การฝึกหัดอบรมหรือการศึกษาตามกระบวนการไตรสิกขา ในเบื้องต้นต้อง อาศัยหลักความเชื่อและความเข้าใจในหลักการดังที่พระธรรมปิฎกได้กล่าวไว้ว่า “เชื่อว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย หรือการถือหลักการแห่งเหตุปัจจัยซึ่งเป็นความเชื่อถือเป็นฐานสำคัญของการพัฒนา เริ่มต้นด้วยความเชื่อที่ตั้งอยู่บนฐานของปัญญาที่ถูกต้องเป็นตัวนำที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ” ซึ่งต้องอาศัย ปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายนอกเรียกว่า ปรโตโฆสะ และปัจจัยภายในเรียกว่า โยนิโสมนสิการ ดังมีพุทธพจน์ว่า “ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ มี 2 ประการ คือ (1) ปรโตโฆสะ การได้สดับจากบุคคลอื่น (2) โยนิโสมนสิการ การมนสิการโดยแยบคายเมื่อได้กัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำตามแนวทางที่ถูกต้องเป็นสื่อชักนำให้เกิดคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

1. มีความคิดเห็น มีท่าทีต่อสิ่งต่าง ๆ เจตคติหรือทัศนคติ คือ การมองสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นไปแห่งเหตุปัจจัย เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เรียกว่า ทิฐิสัมปทา

2. มีการสังสรรค์ความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม คือความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมฝึกตนให้มีวินัยที่จะไม่ให้ตัวเองไปเป็นเครื่องก่อกวนให้เสียความเรียบร้อย การจัดระเบียบชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคม เพื่อเอื้อโอกาสต่อการสร้างสรรค์พัฒนา เรียกว่า สีลสัมปทา

3. ทำตนให้มีความพร้อมเพื่อการพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่ เรียกว่า อุตตสัมปทา

4. สร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ มุ่งปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส เรียกว่า ฉันทสัมปทา

5. ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท อันได้แก่ จิตสำนึกในเรื่องกาลเวลาและ ความเปลี่ยนแปลง กาลเวลาผ่านไป พร้อมด้วยการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งหลาย รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของเราที่ไม่อยู่นิ่งตลอดเวลา ทุกส่วนในชีวิตของเราทั้งรูปธรรมนามธรรม มีการเกิดดับอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงต้องไม่เป็นคนนิ่งเฉย ต้องมีสติ ระลึก ระวัง ตื่นตัวอยู่เสมอ เรียกว่า อัปมาทสัมปทา

ปัจจัยหลักซึ่งเป็นตัวชักนำให้เกิดปัจจัยอื่น ๆ ตามมาก็คือโยนิโสมนสิการ การรู้จักพิจารณา รู้จักคิด หรือคิดเป็น แยกแยะเห็นประโยชน์ใช้ สติปัญญาคิดอย่างแยบคายและรอบคอบชักนำตนให้เข้าหากัลยาณมิตร เพื่อชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อบุคคลมีความพร้อม คือ สัมมาทิฐิ อันได้แก่ความเห็นที่ถูกต้องแล้ว ก็เข้าสู่ ระบบไตรสิกขา อันเป็นวิธีการหรือกระบวนการฝึกมนุษย์ให้มีชีวิตที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และ ใฝ่มนุษย์เป็นองค์รวมอย่างมีดุลยภาพ

องค์ประกอบของไตรสิกขา

ก. อธิศีลสิกขา มีศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรมความดีทั้งหลาย และเป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น พึงชำระศีลให้บริสุทธิ์ สวรรค์ศีลเป็นเครื่องกั้นความทุจริต ทำจิตให้ร่าเริง เป็นท่าทีหยั่งลงมหาสมุทรคือนิพพาน พึงชำระศีลให้ บริสุทธิ์ศีลเป็นกำลังหาเปรียบมิได้ เป็นอาวุธอย่างสูงสุด เป็นอารมณ์อันประเสริฐ เป็นเกราะอันน่าอัศจรรย์ ศีลเป็นสะพาน เป็นมหาอำนาจ เป็นกลิ่นหอมอย่างยอดเยี่ยม เป็นเครื่องอุปโลภ อันประเสริฐ บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมหลุดพ้นขจรไปได้ทั่วทุกทิศ ศีลเป็นกำลังอย่างเลิศ เป็นเสบียงเดินทางชั้นเยี่ยม เป็นพาหนะอันประเสริฐยิ่งนัก เป็นเครื่องหอมฟุ้งไปทั่วทุกทิศานุทิศ คนพาลผู้มีจิตไม่ตั้งมั่นในศีล ย่อมได้รับการ นิินทาในเวลาที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เมื่อตายไปแล้ว ย่อมได้รับทุกข์โทมนัสใน

อบายภูมิ ย่อมได้รับทุกขโหมันสนิที่ทั่วไป ศีลเท่านั้นเป็นยอด และผู้มีปัญญาเป็นผู้สูงสุดในโลกนี้ ความชนะในมนุษย์และเทวโลก ย่อมมีได้เพราะศีลและปัญญา

ประกอบด้วยองค์มรรค 3 ข้อ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ

สัมมาวาจา มีคำจำกัดความ ดังนี้

1. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จ
2. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากวาจาส่อเสียด
3. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากวาจาหยาบคาย
4. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

สัมมาวาจา 2 ระดับ คือ

1. สัมมาวาจาที่ยังมีอาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปปี
2. สัมมาวาจาอันเป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค สัมมากัมมันตะ มีคำ

จำกัดความ ดังนี้

1. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
2. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของเขามีได้ให้
3. เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการประพฤติดินในกาม

สัมมากัมมันตะ 2 ระดับ คือ

1. สัมมากัมมันตะที่ยังมีอาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปปี
2. สัมมากัมมันตะอันเป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค

สัมมาอาชีวะ มีคำจำกัดความ ดังนี้

1. ละมิจฉาอาชีวะแล้ว
2. สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ

สัมมาอาชีวะ 2 ระดับ คือ

1. สัมมาอาชีวะที่ยังมีอาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปปี
2. สัมมาอาชีวะอันเป็นอริยะที่ไม่มีอาสวะเป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค

ข. อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือให้จิตมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ “การศึกษาในจิต ก็ คือการที่มาปฏิบัติอบรมจิตให้สงบจากความคิดลวงละเมิดในศีลต่าง ๆ ให้สงบจากอารมณ์อัน เป็นที่ตั้งของกิเลสต่าง ๆ ที่เป็นตัวนิรณัน ที่บังเกิดขึ้นกลุ่มรุมจิตใจ กันจิตไว้ให้ได้สมาธิ ให้ ไม่ได้ปัญญา” หรือการฝึกจิตให้อยู่ในภาวะแห่งอัมมณียะ ควรแก่การงาน เพราะจิตโดย ธรรมชาติ มีสภาพดิ้นรนควบคุมได้ยาก จิตที่ไม่ได้รับการฝึกฝนให้ถูกทาง ย่อมจะนำให้คนทำ ความผิดง่ายขึ้น แต่ถ้าจิตที่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ถูกทางแล้วย่อมนำความสุขมาให้ ดังในพุทธภาษิตว่า “จิตที่ฝึกดีแล้วย่อมนำสุขมาให้” สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตของผู้ปฏิบัติในชั้นอธิจิตตสิกขา 5 ประการ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข และเอกัคคตา และธรรม 5 ประการ เหล่านี้จะถูกกำจัดออกไปเมื่อจิตไต่ระดับสูงขึ้นไปในองค์ฌาน คือ ในองค์ปฐมฌานมี สภาวะธรรมเกิดขึ้นภายในจิต 5 ประการ พอถึงขั้นทุติย

มานถูกกำจัดออกไป 2 เหลือองค์ ธรรม 3 คือปิติ สุข และเอกัคคตา ในขั้นตติยมานถูกกำจัดออกไป 3 เหลือ องค์ธรรม 2 คือ สุข และเอกัคคตา ในขั้นจตุตถมานจิตอยู่ในสภาวะที่แน่นอน คือ เอกัคคตา ไม่มีภาวะของ ความรู้สึกที่เป็นสุขหรือทุกข์ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าจิตมีความเป็นกลาง คืออุเบกขา

ขั้นตอนการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งในด้าน คุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อ เพื่อแผ้วถางในด้านความสามารถของจิต ความ แน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความ อิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ การพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพ ของจิต ประกอบด้วยองค์มรรค 3 ข้อ คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติและสัมมาสมาธิ องค์ธรรม ทั้ง 3 ข้อ เสมือน เครื่องมือควบคุมปรับแต่งให้จิตมีคุณสมบัติตามต้องการ ในขั้นอนิจิตตสิกขา เป็นกระบวนการสร้างสภาพจิตให้ เกิดความเหมาะสมแก่การใช้ งาน ซึ่งสภาพจิตสงบนิ่ง มีพลัง เป็นสมาธิ เมื่อไปเชื่อมประสานกับปัญญาแล้วย่อม ได้ผลดี โดยมีศีลมาเป็นตัวค้ำจุน “สมาธิเป็นเรื่องของการพัฒนาชีวิตให้ก้าวไปในมรรคซึ่ง ประสานกับ องค์ประกอบทุกด้านในมรรคนั้น สมานนั้นต้องเกื้อหนุนปัญญา พอจิตเหมาะกับการใช้งานโดยเฉพาะ ใช้กับ ปัญญา ก็พัฒนาปัญญาก้าวไป แล้วก็โยกกันไปทั้งระบบ

ค. อธิปัญญาสิกขา

เป็นกระบวนการฝึกขั้นสุดท้ายหรือขั้นสูงสุด เป็นขั้นการฝึกปรือ ปัญญาให้เกิดการรู้ การเห็น เพื่อให้ เกิดความเข้าใจ ในปรากฏการณ์ทั้งหลาย ตามความเป็นจริง จนกระทั่งไม่หลงไม่ยึดติดในปรากฏการณ์ เหล่านั้น เพราะเห็นและรู้เท่าทันตามที่มีนั้น มันเป็น “การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามความเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแนบเนียนยิ่งขึ้น ประกอบด้วยองค์มรรค 2 ข้อ คือ สัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ

สัมมาทิฐิ มีคำจำกัดความว่า 1. ความรู้ในทุกข์ 2. ความรู้ในสมุทัย 3. ความรู้ในทุกข์นิโรธ 4. ความรู้ ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา สัมมาทิฐิ 2 ระดับ คือระดับสาสวะและโลกุตตระ

1. สัมมาทิฐิที่ยังมีอาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปธิ
2. สัมมาทิฐิอันเป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค

สัมมาสังกัปปะ มีคำจำกัดความว่า 1. ความดำริในการออกจากกาม 2. ความดำริในการไม่ พยาบาท 3. ความดำริในการไม่เบียดเบียน”

สัมมาสังกัปปะ 2 ระดับ

1. สัมมาสังกัปปะที่ยังมีอาสวะ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปธิ
2. สัมมาสังกัปปะอันเป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ เป็นองค์แห่งมรรค (พระพรหมคุณาภรณ์

(ป.อ. ปยุตโต) พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย)

3. วิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุมรรคในพระไตรปิฎก

ผลการวิจัยพบว่าเพศทางเลือกเป็นกลุ่ม บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มีด้านอัตลักษณ์ทางเพศ ด้านรสนิยมทางเพศและด้านการแสดงออกทาง เพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ ในทางวิทยาศาสตร์เพศของมนุษย์แยกทางชีววิทยานั้นมีเพียงแค่เพศชาย และเพศหญิง สามารถแบ่งได้โดยโครโมโซมเพศชาย คือ xy และ โครโมโซมเพศหญิง คือ xx ทั้งยังมีการกำหนด

ฮอร์โมนเพศ อย่างฮอร์โมนเทสโทสเตอโรน (Testosterone) คือ ฮอร์โมนเพศชาย และฮอร์โมนเอสโตรเจน (Estrogen) คือ ฮอร์โมนเพศหญิง เพศทางเลือดยังมีการพัฒนาทางเพศ การอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งพันธุกรรมเป็นสิ่งที่มอิทธิพลด้วย

ในพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถาได้อธิบายบั้นเพาะกว่าเป็นอภัพบุคคล เป็นผู้ที่มีกรรมเป็นเครื่องกัน ผู้ที่มีกิเลสเป็นเครื่องกัน ผู้ที่มีวิบากเป็นเครื่องกัน หมายถึง ผู้ที่ถือกำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์เพราะผลแห่งอกุศลกรรม และผู้ที่มีปัญญาทรม ความสามารถในการบรรลุธรรมของบั้นเพาะหรือเพศทางเลือก ในอวรรณตาสูตฺร มีบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่ไม่สามารถบรรลุหรือก้าวลงสู่อริยมรรคมีองค์ 8 ได้ คือ

1. เป็นผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้มีกรรมเป็นเครื่องกัน
2. เป็นผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้มีกิเลสเป็นเครื่องกัน
3. เป็นผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้มีวิบากเป็นเครื่องกัน
4. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา
5. เป็นผู้ไม่มีฉันทะ
6. เป็นผู้ที่มีปัญญาทรม

บุคคล 6 ประเภทนี้ ถือว่าเป็นอภัพบุคคล ในคัมภีร์อรรถกถาได้อธิบายขยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า หมายถึง บุคคลเหล่านี้คือ

1. ผู้ที่มีกรรมเป็นเครื่องกันหรืออุปสรรค หมายถึงผู้ที่ประกอบอนันตริยกรรม 5 อย่าง
2. ผู้ที่มีกิเลสเป็นเครื่องกัน หมายถึง บุคคลผู้เป็นนียตมิฉฉาภิกขุ คือ มีความ เชื่อว่าสัตว์วิญญาน หรือชีวาตมันมีความเที่ยงแท้ไม่ดับสลาย อันเป็นความเชื่อที่ขัดแย้งกับ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่าบุคคลกลุ่มนี้เมื่อมีความเห็นที่ขัดแย้งกับหลัก พระพุทธศาสนาทำให้ขาดศรัทธาความเชื่อมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาด้วย

3. ผู้ที่มีวิบากเป็นเครื่องกัน หมายถึง ผู้ที่ถือกำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์เพราะผลแห่ง อกุศลกรรม หรือปฏิสนธิที่ปราศจากกุศลเหตุ 3 ประการ คือ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ (อกุศลวิบากปฏิสนธิหรือเหตุกปฏิสนธิ) ได้แก่ ปฏิสนธิของสัตว์ดิรัจฉาน และทุกเหตุกปฏิสนธิ หมายถึงปฏิสนธิที่ปราศจากอโมหะเหตุ ได้แก่ ปฏิสนธิของมนุษย์บางจำพวก เช่น พวก ที่บอดใบ้ แต่กำเนิด รวมถึงบั้นเพาะอีกด้วย

4. ผู้ที่มีปัญญาทรม หมายถึง ผู้ที่สอนให้รู้ได้เพียง ตัวบทคือพยัญชนะ หมายถึงบุคคลที่ฟังไว้มาก แสดงไว้มาก และพูดไว้มาก แต่ไม่สามารถ จะบรรลุธรรม ในชาตินี้ คือ ไม่สามารถที่จะบำเพ็ญฌาน วิปัสสนา มรรค หรือผล ให้บังเกิดได้ บุคคลที่ไม่มีสติปัญญาพอที่จะศึกษาให้เข้าใจในหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ได้ ส่วนหนึ่ง เพราะขาดฉันทะความพอใจใคร่ศึกษา

มิลินทปัญหาได้จำแนกแยกแยะให้เห็นละเอียดไปอีกเป็น 16 จำพวก คือ 1. บุคคลผู้เกิดในดิรัจฉาน แม้ปฏิบัติแล้ว 2. บุคคลผู้เกิดในเปรตวิสัย 3. บุคคลผู้มีฉฉาภิกขุ 4. บุคคลโง่ 5. บุคคลผู้ขามารดา 6. บุคคลผู้ฆ่าบิดา 7. บุคคลผู้ฆ่าพระอรหันต์ 8. บุคคลผู้ทำลายสงฆ์ 9. บุคคลผู้ทำโลหิตให้หือขึ้นในพระกายแห่งพระพุทธเจ้า 10. บุคคลผู้ลักสังวาส 11. บุคคลผู้ลักไปสู่ลัทธิแห่งเดียรัถีย 12. บุคคลผู้ประทุษร้ายนางภิกษุณี

13. บุคคลผู้ต้องครุกาบัตติสสาม อันใดอันหนึ่งแล้วไม่อยู่กรรม 14. บัณเฑาะก์ (แม้ปฏิบัติดีแล้ว) 15. อุภโตพยัญชนก (แม้ปฏิบัติดีแล้ว) 16. มนุษย์ยังเด็กอยู่มีอายุน้อยกว่าเจ็ดปี

พระพุทธองค์ได้ทรงเน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์ไว้มากและเตือนส่งเสริมกำลังใจให้ทุกคนมุ่งมั่นในการฝึกอบรมตนเองตามหลักไตรสิกขา ก็ทำให้มีโอกาสพบความสุขสงบในชีวิตประจำวันจนบรรลุถึงพระนิพพานได้ในที่สุดไม่ว่าช้าหรือเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวคิดเรื่องเพศทางเลือกในวิทยาการสมัยใหม่และในพระไตรปิฎก พบว่า เพศทางเลือก เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ รสนิยมทางเพศและการแสดงออกทางเพศ ที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ที่จำแนกโดยโครงสร้างทางสรีระของร่างกายทางกายภาพของมนุษย์ที่แบ่งเป็น 2 เพศคือเพศชายและเพศหญิง ในพระไตรปิฎกอรุณกถาได้จำแนกลักษณะบัณเฑาะก์ 5 ประเภท ได้แก่

1) อาสิตตบัณเฑาะก์ หมายถึง ชายที่เอาปากคาบอวัยวะเพศชายอื่นเมื่อถูกน้ำอสุจิจรดเอาแล้วความร่ำร้อนจึงสงบไป

2) อสุยบัณเฑาะก์ หมายถึง คนที่มีความรู้สึกพอใจมีความสุขเมื่อได้เห็นอวัยวะของผู้อื่นหรือการได้แอบดูคนอื่นสมสู่กัน

3) โอปักกมิกบัณเฑาะก์ หมายถึง ชายที่ถูกตัดอวัยวะเพศหรือถูกตอนด้วยความพยายามเรียกว่าขันที

4) ปักขบัณเฑาะก์ หมายถึง คนที่ข้างแรมเป็นบัณเฑาะก์ด้วยอานุภาพแห่งอกุศลกรรมวิบาก แต่ข้างขึ้นความร่ำร้อนของเขาก็สงบไป

5) นปฺงสกบัณเฑาะก์ หมายถึง คนที่เกิดมาไม่มีเพศ ไม่มีภาวะรูปใดๆ คือไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิงมาแต่กำเนิด

2. การบรรลุธรรมในพระไตรปิฎก พบว่า ในพระพุทธศาสนาเรียกผู้บรรลุธรรมว่าอริยบุคคล ส่วนของเพศทางเลือกแม้จะบรรลุธรรมในชาตินี้ยังไม่ได้ ก็สามารถฝึกสั่งสมมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยกระดับขึ้นมาได้ เพราะการฝึกปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาเพื่อการบรรลุธรรมได้นั้นต้องมีความมั่นคงในพระรัตนตรัย ในศีล สมาธิและปัญญาซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (พระมหาดุลย์ ยโสธโร, 2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องบัณเฑาะก์กับการบรรลุธรรม” ผลการศึกษาพบว่าบัณเฑาะก์จัดเป็นอภัพบุคคลซึ่งไม่อาจบรรลุธรรมได้ในชีวิตนี้ ถึงแม้ว่าจะพยายาม ฝึกปรือพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาแล้วก็ตาม เพราะบัณเฑาะก์เกิดได้เพราะผลแห่งอกุศลกรรม คือเป็นบุคคลที่ปฏิสนธิที่ปราศจากโอโมหะเหตุหรือ ทุกเหตุกปฏิสนธิ (ผู้มีวิบากเป็นเครื่องกั้น) นอกจากบัณเฑาะก์แล้วผู้ท่อนันตริยกรรม (ผู้มีกรรมเป็นเครื่องกั้นหรืออุปสรรค) ผู้เป็นนิตยมิฉชาติภูมิจิ (ผู้มีกิเลสเป็นเครื่องกั้น) และผู้มีปัญญาทึบ ก็ไม่สามารถบรรลุธรรมได้ในชีวิตนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ผู้ที่ถือกำเนิดเป็นบัณเฑาะก์นั้นยังไม่มีอุปนิสัยบรรลุธรรมในชีวิตปัจจุบัน แต่เป็นการถือกำเนิดในฐานะอภัพบุคคลชาติสุดท้าย ถัดจากชาติที่เป็นบัณเฑาะก์นั้นไป จะพ้นจาก สภาพความเป็นอภัพบุคคล

3. วิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุลหธรรมในพระไตรปิฎก พบว่า เพศทางเลือกหมายถึงบัณฑิตที่เรียกว่าอภัพบุคคล แม้ว่าจะพยายามฝึกพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา ที่สุดแล้วก็ไม่สามารถที่จะบรรลุลหธรรมได้ เพราะว่าเป็นผู้ถือกำเนิดมาเป็นมนุษย์เพราะผลแห่งอกุศลกรรมปฏิสนธิที่ปราศจากอโมหะเหตุ คือผู้มีวิบากเป็นเครื่องกัน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสามารถสั่งสมบุญเพื่อบรรลุลหธรรมในชาติภพต่อไปซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (พระมหาสมเจต สมจारी, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบัณฑิตที่เลือกกับการบรรลุลหธรรมขั้นสูงในพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการศึกษาพบว่า การบรรลุลหธรรมในพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาศักยภาพในตัวเองให้เต็มเปี่ยมและการเก็บสั่งสม ทนทางปัญญาเป็นปัจจัยให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด การที่บุคคลผู้เป็นบัณฑิตได้เกิดเป็นมนุษย์ และได้มีโอกาสฟังธรรมของพระพุทธเจ้าก็นับว่าเป็นบุคคลที่มีบุญกุศลสะสมมากพอสมควร จากพระคัมภีร์มหาปริณิพพานสูตร ในพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ว่า ตราบใดที่ยังมีผู้ศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์อยู่ ตรานั้นโลกก็จะไม่ว่างเว้นพระอรหันต์ มนุษย์มีลักษณะเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงฝึกลองผิดลองถูก จนได้ชื่อว่าเป็นนายสารีผู้ฝึกบรูชอย่างเยี่ยมยอด จึงมีหลักการสำคัญที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการฝึก ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเปิดโอกาสให้มนุษย์ทั้งหลายได้ศึกษาหลักคำสั่งสอนและฝึกปฏิบัติจนสามารถบรรลุลหธรรมได้ มีผู้ที่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์แล้วก็จะสามารถพ้นทุกข์ได้ แม้พ้นทุกข์ได้ก็ไม่ใช่ว่าในระดับเดียวกัน บุคคลที่จะเข้าถึงธรรมไว้ 4 ประเภท ประกอบด้วย อุคฆฏิตัญญู วิปจิตัญญู เนยย และปทปรมบุคคล

องค์ความรู้ใหม่

เมื่อผู้วิจัยพบว่า การบรรลุลหธรรมของเพศทางเลือกหรือบัณฑิตสามารถบรรลุได้ จึงไม่ควรปล่อยโอกาสให้ผ่านไปโดยไม่ฝึกพัฒนากาย วาจาและใจ ในฐานะของลูก นักเรียนนักศึกษา พ่อแม่ คนในองค์กรการทำงานไม่ว่าจะหน่วยงานใดๆ

สมณะเพศ นักบวช นักปฏิบัติ ในบทบาทของวัด สำนักงาน สำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ ครูอาจารย์ผู้สอน นำปฏิบัติให้ความรู้ และในบทบาทของกัลยาณมิตรที่ดี ให้มีการปฏิบัติเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ทางบวก ให้เกิดการพัฒนาในทางตนมีร่างกายและจิตใจจนถึงสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาวัตถุ สิ่งของ สถานที่ และเป็นพลังเหนี่ยวนำจิตใจผู้อื่นให้เกิดในร่างกายและจิตวิญญาณที่มีความสงบสุขต่อไป

สรุป

ในการวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์เพศทางเลือกกับการบรรลุลหธรรมในพระไตรปิฎก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากพระไตรปิฎก อรรถกถา และรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ และเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่มีเพศทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศทางสรีระ เพศสภาพ เพศวิถี เพศทางเลือก มีการใช้หลักธรรม

เพื่อการดำรงชีวิตในการคิด พูดและทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์คุณค่าทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็น
หลักธรรมคำสอนใดในองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ล้วนนำมาซึ่งความสุข สงบ สันติในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า ในพระพุทธศาสนาเรียกผู้บรรลุนิพพานว่าอริยบุคคล ส่วนของเพศทางเลือกแม้จะ
บรรลุนิพพานในชาตินี้ยังไม่ได้ ก็สามารถฝึกสั่งสมมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยกระดับขึ้นมาได้ เพราะการฝึก
ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมี บ้าน วัด สถาน ที่ราชการ โรงเรียน โรงแรม ควร
นำไปใช้ดำเนินการในการจัดสถานที่ทำงาน ห้องอาหาร ห้องพัก แนวทางในการปฏิบัติการทำงาน การอยู่
ร่วมกันเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นหัวข้อเกี่ยวกับ

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบการบรรลุนิพพานของเพศทางเลือกกับอุบาสกอุบาสิกาและผู้ถือถือนวชาด (ภิกษุ-
ภิกษุณี) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานะและบทบาทภายหลังการบรรลุนิพพาน (ทำให้ทราบการปฏิบัติเพื่อการบรรลุนิพพาน
ในหลากหลายเพศวิถี)

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบการบรรลุนิพพานของเพศทางเลือกในพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานและ
เพศทางเลือกในศาสนาอื่นๆ (ทำให้ทราบการปฏิบัติเพื่อการบรรลุนิพพานในพระพุทธศาสนาทั้งเถรวาทและ
มหายาน)

2.3 สังคมไทยในยุคปัจจุบันและสังคมในสมัยพุทธกาลกับเรื่องการบรรลุนิพพานของเพศทางเลือก
เหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร (ทำให้ทราบสังคมในอดีตเพื่อนำมาประยุกต์ปรับใช้ในการปฏิบัติเพื่อ
การบรรลุนิพพานในปัจจุบัน)

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการวอยซ์ออนไลน์. Who ประกาศ คนข้ามเพศไม่ได้ป่วยทางจิต. สืบค้น 18 มีนาคม 2567 จาก
https://voicetv.co.th/read/HJVbWd8ZX#google_vignette.

กุลธิดา ติระพันธ์อำไพ. กรอบเพศแบบสองขั้ว (Gender binary): วิทยาศาสตร์ชายเป็นใหญ่ที่กดทับเด็กใน
ระบบการศึกษา. สืบค้น 16 กันยายน 2566 จาก [https://thepotential.org/knowledge/patriar-
chy-in-education-system/](https://thepotential.org/knowledge/patriarchy-in-education-system/).

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ & แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างให้เกียรติ*. แปลและดัดแปลงจาก Charles Sturt University. สืบค้น 15 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.law.tu.ac.th/how-to-respect-lgbtq/>

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *LGBT+ให้เกียรติกันและกันโดยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหลากหลายทางเพศ*. สืบค้น 19 มีนาคม 2567 จาก <https://www.law.tu.ac.th/how-to-respect-lgbtq/>.

दनัย อังควินวิทย. *ความหลากหลายทางเพศ*. นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้น 16 มีนาคม 2567 จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/atrama/issue016>

เตชิน อิศระภาณวงศ์. (2561). *ศึกษาการบรรลุลหธรรมของฆราวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ. *ความหลากหลายทางเพศในกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สืบค้น 16 มีนาคม 2567 จาก <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/huso2/article/view/7587>.

มนูญ วงษ์มะเขะห์. *ทำความเข้าใจกับ LGBTQI ด้วยสื่อที่มีความหมายและประเด็นที่น่าสนใจในความก้าวหน้าของกลุ่ม LGBTQI ในปี 2020*. สืบค้น 16 มีนาคม 2567 จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/860/>:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. *Pride Month: สิทธิทางเพศที่ครอบครัวควรทำความเข้าใจ*. สืบค้น 16 มีนาคม 2567 จาก <https://www.sosthailand.org/blog/pride-month-sexual>.

บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ. (2537). *ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระเทพสิทธิมนี (โชดก ญาณสิทธิ). (2548). *คำบรรยายเรื่อง วิปัสสนากรรมฐาน (มหาสติปัฏฐาน)*. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง*. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2547). *ต้นก้นเสียที จากความเท็จของหนังสือ เหตุเกิด พ.ศ. 1*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระมหาสมเจต สมจारी. (2559). ศึกษาบัณฑิตเพื่อกำกับการบรรลุลุทธิธรรมขั้นสูงในพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร.* 4(2), 151-165.

พระระพี พุทธิสารโร. (2561). เพชฌัญญูพื้นที่ทางความเชื่อและเพศ: การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของภิกษุสามเณรไทย. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 3.* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. 1-15.

พระเกรียงศักดิ์ สิริสกุโก (ศรีโชติ). (2565). *จริยศาสตร์เพศในวรรณกรรมของพุทธปรัชญา.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหา อุทัย ภูริเมธี (ชะกิจ). (2552). *ศึกษาคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์ในพระพุทธศาสนา.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวิ). 2555. *การศึกษาวิเคราะห์กายวิภาคศาสตร์ที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติกรรมฐาน.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอดุลย์ ยโสธโร. (2549). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องบัณฑิตเพื่อกำกับการบรรลุลุทธิธรรม.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิศิษฐ์ ชัยสุวรรณ. (2563). *พระอภิธรรม ใครว่ายาก.* กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.